

1. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 30/12/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 30/12/2023

Σελίδα: 5

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΕΤΡΟΣ ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΗΣ

Προβλέψεις για το 2024

ΤΑ ΝΕΑ 5
ΣΑΒΒΑΤΟΥΡΙΑΚΟ
30-31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Ο Αλέξανδρος Διακόπουλος είναι αντιναύαρχος ε.α. Π.Ν, πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας, ειδικός σύμβουλος **ΕΛΙΑΜΕΠ**. Ο Πέτρος Λιάκουρας είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου, διευθυντής μεταπτυχιακού προγράμματος στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Ο Κώστας Υφαντής είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και διευθυντής του ΙΔΙΣ στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ο Κωνσταντίνος Φίλης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων, διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων και καθηγητής του Αμερικανικού Κολεγίου Ελλάδας

Ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης υποδέχεται τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο Μέγαρο Μαξίμου στην Αθήνα στις 7 Δεκεμβρίου

Το μέλλον των σχέσεων με την Αγκυρα

Πριν από έναν χρόνο, τέτοια εποχή, οι σχέσεις των δύο χωρών διήνυσαν ήδη τον τρίτο χρόνο έντασης, πηγή της οποίας ήταν η αναθεωρητική πολιτική ισχύος της Αγκυρας. Δεδομένου ότι το 2023 θα ήταν εκλογική χρονιά και για τις δύο χώρες, ήταν πολλοί αυτοί που θεωρούσαν ότι η κατάσταση θα μπορούσε να εκτροχιαστεί και να οδηγήσει σε μια μεζονα κρίση ή και θερμό επεισόδιο. Στην πράξη, αποδείχθηκε το αντίθετο. Η χρονιά που πέρασε ήταν μία από τις πιο ήμερες χρονιές στα ελληνοτουρκικά και χαρακτηρίστηκε από τη ραγδαία βελτίωση του κλίματος που κορυφώθηκε με το πρόσφατο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας και την υιοθέτηση της Διακήρυξης των Αθηνών. Αυτό δείχνει πως σε πολυπαράγοντικές καταστάσεις, όπως είναι οι διεθνείς σχέσεις, είναι αδύνατο η ασφαλής προβλέψη.

Σε μεγάλο βαθμό αυτή η μεταστροφή της Τουρκίας οφείλεται στους ακόλουθους τρεις λόγους:
Α) Τη συνειδητοποίηση εκ μέρους του Ερντογάν ότι η επιθετική και αναθεωρητική πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο δεν απέδωσε ιδιαίτερα οφέλη (εκτός της «ειδικής» περίπτωσης της Λιβύης). Αντιθέτως, γύρισε μπουμεραγκ καθότι δημιούργησε τριβές τόσο με τις χώρες της περιοχής όσο και με τη Δύση. Η συσπείρωση των γειτονικών κρατών έναντι της τουρκικής επιθετικότητας έφερε την Τουρκία στο περιθώριο των εξελίξεων. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την ένταση με την Ελλάδα, αυτή λειτούργησε αντιπαραγωγικά για την Τουρκία, δεδομένου ότι δεν της απέφερε τίποτα από, ενώ βρέθηκε στην πρωτοφανή θέση να μην μπορεί να πάρει έγκριση από το Κογκρέσο για τον εκσυγχρονισμό των F-16 και να της αρνείται ακόμα και ο γερμανός καγκελάριος την πώληση αεροσκαφών Eurofighter.
Β) Τον συνεχιζόμενο πόλεμο στην Ουκρανία, την αποκήρυξη κάθε αναθεωρητισμού από τους δυτικούς συμμάχους αλλά και τη δύσκολη θέση της Τουρκίας στην Ατλαντική Συμμαχία λόγω της εκβιαστικής πολιτικής της στο θέμα της ένταξης της Φινλανδίας και της Σουηδίας, και της αποκλινούσας συμπεριφοράς της Αγκυρας σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις.
Γ) Τα προβλήματα της τουρκικής οικονομίας που επιδεινώθηκαν λόγω του σεισμού και τη συνολικά επιτακτική ανάγκη της Αγκυρας να βελτιώσει τις σχέσεις της με τη Δύση, με πρωταρχικό

στόχο την ανεύρεση πόρων για την ανόρθωση της οικονομίας και την ανοικοδόμηση των σεισμόπληκτων περιοχών της. Η άμεση ελληνική ανταπόκριση και βοήθεια έπαιξαν σημαντικό, αν και επικουρικό, ρόλο.
Οι σχέσεις των δύο χωρών λοιπόν είναι ευμετάβλητες, πολυδιάστατες και στην παρούσα φάση εκτυλίσσονται σε τρία επίπεδα που αλληλεπιδρούν σε έναν βαθμό. Οι δύο χώρες είναι συζευγμένες από τη γεωγραφία, την ιστορία και την κοινή συμμετοχή τους στην Ατλαντική Συμμαχία. Έτσι η Τουρκία είναι ταυτόχρονα για την Ελλάδα «σύμμαχος», δυναμικός οικονομικός και εμπορικός εταίρος, αλλά και στρατηγικός ανταγωνιστής σε ό,τι αφορά την αναθεωρητική πολιτική της Αγκυρας.
Ως προς τα δύο πρώτα επίπεδα, αυτά προσδιορίζονται και προδιαγράφονται από τα Μέτρα Οικονομικής Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) και τη «θετική ατζέντα». Το τρίτο όμως επίπεδο, στο οποίο εδράζεται ο σκληρός πυρήνας των εντάσεων, είναι πολύ πιο δυσπρόστομο και επικίνδυνο. Βρισκόμαστε στο πολύ αρχικό στάδιο της διαδικασίας και οι δύο χώρες φαίνεται να μη συμφωνούν αρχικά ούτε στον αριθμό ούτε στο είδος των διαφορών που καλούνται να επιλύσουν. Μένει να φανεί λοιπόν αν οι δύο πρώτες πιυκές λειτουργήσουν επιβληθτικά ως προς την προσέγγιση της τρίτης ή σαν προστατευτικές μπάρες για να μην εκτροχιαστούν οι σχέσεις από τη συστηματική αντιπαλότητα.
Στο πλαίσιο των παραπάνω είναι πολλαπλά σημαντική η Διακήρυξη των Αθηνών, η οποία, αν και όχι νομικά δεσμευτική, παράγει ισχυρή πολιτική δέσμευση για τη διατήρηση των «ήμερων νερών» στο εγγύς μέλλον τουλάχιστον. Αυτό δίνει χώρο και χρόνο στην Ελλάδα για να ενισχύσει διάφορες παραμέτρους της ισχύος της, οι οποίες είχαν απροφίσει είτε λόγω της οικονομικής κρίσης είτε λόγω διαχρονικών παθογενειών. Ταυτόχρονα προσφέρει στις δύο χώρες την απαραίτητη ηρεμία και σταθερότητα, δεδομένου ότι γεωγραφικά περιβαλλόμεστε από εστίες αστάθειας και μια ευρύτερη διεθνή αταξία. Επιπλέον η σταθερότητα στην παρούσα φάση είναι σημαντική υπό το φως των εξελίξεων στο διεθνές σύστημα, της αβεβαιότητας που αποτελέσματος των αμερικανικών εκλογών, οι οποίες θα διεξαχθούν εντός του 2024, αλλά και των εγγενών αδυναμιών της ΕΕ.

Εντούτοις, με την επικράτηση των «ήμερων νερών» και την απομάκρυνση του κινδύνου της σύγκρουσης, θα ατονήσει ανάλογα και το διεθνές ενδιαφέρον για την επίλυση των ελληνοτουρκικών προβλημάτων. Η Τουρκία θα μπορεί να διαπραγματευτεί μια νέα τελωνειακή ένωση με την ΕΕ ή την ανανέωση της πολεμικής της αεροπορίας όχι ως χώρα που απειλεί αλλά ως μια χώρα που συνεργάζεται με την Ελλάδα. Η Διακήρυξη των Αθηνών δεσμεύει τις δύο χώρες στην αποφυγή μονομερών ενεργειών και ταυτόχρονα ευνοεί έτσι τη διατήρηση του status quo. Πρόκειται για ένα οιοει μορατόριουμ που ωφελεί αμοιβαία. Λαμβανομένου υπόψη ότι η προοπτική της εκμετάλλευσης των ορυκτών καυσίμων μειώνεται (ειδικά μετά την COP28) και έτσι απομακρύνεται και η προοπτική εκμετάλλευσης της υφαλοκρηπίδας, η Τουρκία δεν έχει ισχυρό κίνητρο για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών. Ειδικά υπό τη στιγμή που το status quo την ευνοεί. Οποιαδήποτε διευθύνση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ, ακόμα και η πιο εννοική για αυτή, θα σημαίνει π.χ. για την Τουρκία μικρότερη έκταση διεθνών υδάτων για επιχειρησιακή εκπαίδευση και αλιεία.
Θα χρειαστεί λοιπόν να εκπονήσουμε ένα συνολικό στρατηγικό σχέδιο, με εμπλοκή της ΕΕ και των στρατηγικών μας εταίρων (όσο και αν η Τουρκία δεν επιθυμεί τις «παρεμβολές» τρίτων στα διμερή) για να πετύσουμε / πείσουμε την Τουρκία να συναινέσει σε επίλυση. Αυτό για να το πετύξουμε θα χρειαστούν πολλή προσπάθεια, δύσκολες αποφάσεις, ρεαλισμός, διακομματική συναίνεση και πολύς χρόνος. Αλλιώς, ο πολιτικός διάλογος και οι διερρευνητικές επαφές θα ξαναβρεθούν σε αδιέξοδο.
Σύμφωνα με όσες τις ενδείξεις, λοιπόν, το 2024 θα είναι μια χρονιά ηρεμίας στις διμερές σχέσεις, αλλά όχι επίλυσης (η οποία ακόμα και στην καλύτερη περίπτωση αναμένεται να πάρει περισσότερο χρόνο). Το μόνο, εκτός απροόπτου, που θα μπορούσε να διαταράξει αυτή την ηρεμία θα ήταν μια επιδείνωση στο Κυπριακό που θα προκλούσε τυχόν υποτροπή των τουρκικών προκλήσεων. Αντιθέτως, μια επανεκκίνηση του διαλόγου στην Κύπρο θα εννοούσε σημαντικά την εμπέδωση και μακροήμευση του καλού κλίματος.

Η χρονιά που πέρασε ήταν μία από τις πιο ήμερες χρονιές στα ελληνοτουρκικά και χαρακτηρίστηκε από τη ραγδαία βελτίωση του κλίματος που κορυφώθηκε με το πρόσφατο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας και την υιοθέτηση της Διακήρυξης των Αθηνών